

بهره‌وری از هنر آینه‌کاری در تلطیف فضای معماری با توجه به بازآنگاری فضای معماری اسلامی

علی ترکمان^۱، امیرحسین فرشچیان^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری دانشگاه ایرانمهر قروه

^۲ دانشجوی دکتری معماری اسلامی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اسلامی تبریز

AmirFarshchian@Tabriziau.ac.ir

چکیده

آینه‌کاری هنری کاملاً اسلامی است و حاوی اشکال هندسی اسلامی می‌باشد. چنانکه میتوان آن را هنری دینی و سنتی تلقی کرد. نور مطلق خداوند است و همین‌طور نور در اسلام سمبل هدایت مومنین از تاریکی و ظلمات معرفی شده است، پس بازخورد نور از آینه‌هایی با شکستگی‌های زیاد و طرح‌های متنوع علاوه بر ایجاد فضای زیبا، می‌تواند حس وحدت و یگانگی خداوند را نیز یادآور باشد. در مکان‌هایی هم که آینه‌کاری شده، اشکال هندسی آینه و حضور نور و تاثیر متقابل آن بر آینه، فضای عرفانی خاصی را ایجاد کرده است که تاثیر گرخته از آیه‌های قرآن می‌باشد. علاوه بر این‌ها آینه‌کاری در شاخصه‌های معماری مدرن نیز قابل بررسی می‌باشد، آینه‌کاری می‌تواند روشی برای جلوگیری از پژواک‌های متوالی صوت باشد. تغییر شکل، پرهیز از سطوح موازی و یا ایجاد شکستگی در سطوح صاف از پژواک‌های متوالی جلوگیری می‌کند. این مقاله با روش توصیفی تحلیلی به بررسی هنر آینه‌کاری و حکمت آن در معماری اسلامی و همچنین نقش‌های کاربردی آن از قبیل کمک به تشخیص وضوح گفتار در معماری (آکوستیک) می‌پردازد. در نتیجه با بررسی آینه‌کاری توجه به این نکته که نور در معماری اسلامی ایران همیشه به منزله روشن کردن کامل فضای معماری بکار نمی‌رود و بلکه گاهی جنبه عرفان و تقدس به خود گرفته و جنبه‌های دیگر فضا چون رنگ و بافت را تحت تاثیر قرار داده و بر آنها تاکید می‌کند، بارزتر می‌گردد و استفاده از هنر آینه‌کاری مبین رسیدن کثرت به وحدت الهی می‌باشد.

واژگان کلیدی: معماری اسلامی؛ فضای معماری؛ آینه‌کاری؛ بازآنگاری فضا.

۱- مقدمه

آینه‌کاری هنر ایجاد شکل‌های منظم در طرح‌ها و نقوش متنوع و با قطعات کوچک و بزرگ آینه به منظور تزئین بین سطوح داخلی بنا است. حاصل این هنر فضایی است پر تاللو و درخشان که از بازتاب پی در پی نور در قطعات بی‌شمار آینه پدید می‌آید. یکی از آخرین ابتکارات هنرمندان ایرانی در گروه هنرهای زیبا هنر آینه‌کاری می‌باشد که ایرانیان آن را در تزئین درون بنای معماری و تلطیف فضای موجود به کار می‌گرفتند. این هنر به دلیل این که به دقت، حوصله و ظرافت بسیار در حال اجرا نیازمند است از زمان پیدایش تا به حال مختص هنرمندان ایرانی بوده است. اجراکنندگان این هنر، به این علت که به دقت و ظرافت و حوصله بسیار در کار نیازمند است، از زمان پیدایش آن تاکنون، همواره هنرمندان ایرانی بوده‌اند. خلق اثر هنری که در نگاه مخاطبان، خود را در نهایت تکامل و زیبایی به نمایش می‌گذارد به عوامل بسیاری وابسته